

Информационен лист по въпроса "Подкрепяте ли народните представители да се избират с мажоритарна избирателна система с абсолютно мнозинство в два тура?"

Какво е мажоритарно гласуване в 2 тура?

Мажоритарно избиране на народните представители в два тура на гласуване се причислява към мажоритарните избирателни системи с абсолютно мнозинство. Ако в едномандатен район на първи тур един от кандидатите е получил повече от половината от действителните гласове, той се определя като спечелилия изборите. Когато няма такъв кандидат се провежда второ гласуване, като броя на участниците се редуцира до двама, с което се дава възможност на един кандидат да постигне абсолютно мнозинство. Като всички останали мажоритарни формули и тази „дава бонус“ мандати на големите партии В обичайно разпределение само кандидати на големите партии достигат втори тур.

При прехода от Четвъртата към Петата република в 1958 година Франция започва да практикува мажоритарна система в два тура. При президентски избори до втори тур се допускат двамата кандидати получили най-много гласове на първи тур, а при парламентарни – всички кандидати преминали бариерата от 12,5% от действителните гласове подадени в съответния избирателен район. Във варианта „първите двама на втори тур“ правилата се прилагат в няколко страни при различни избори. У нас така се избират кметовете на общини и населени места и Президентът на Републиката.

Какви са аргументите "за" такова гласуване?

Основният аргумент в полза на мажоритарен избор е възможността да се установи пряка връзка между гражданите от един район и техния представител в законодателния орган. Средният по размер едномандатен район ще бъде с големината на община като Петрич. Повечето граждани на Петрич знаят името на своя кмет и, в общия случай, могат да направят оценка на неговата работа. По подобен начин те ще бъдат в състояние да направят оценка на работата на „своя“ народен представител.

Партиите ще загубят част от доминиращото си положение в политическото представителство за сметка на регионалното или местното начало. На теория гражданите от един район ще бъдат в състояние да упражнят натиск върху партийните елити, като упражняват контрол върху своя представител. Като цяло партийната система ще се консолидира, тъй като бариерите, с които ще трябва да

се справят кандидатите на първи или втори тур ще бъдат числа по-големи от половината от действителните подадени в един район гласове. Средните и малки по влияние партии по правило няма да бъдат представени в Народното събрание.

Нараства вероятността да се избират не-партийни или независими от партиите народни представители. Може да се очаква, че в някои от районите ще се появят кандидати, които са локално достатъчно популярни, за да успеят да надделеят над кандидатите номинирани от партиите. И сега има избрани кметове на общини с размер на едномандатен район, които успяват да се преборят с кандидатите номинираните от основните национални партии.

Какви са аргументите "против"?

Две са техническите предизвикателства пред въвеждането на подобна избирателна система. Първото е очертаването на границите на районите по възможно най-безпристрастния начин. Преместването на едно населено място от един в друг район може да се окаже решаващо за резултата и ще бъде източник на безконечни спорове и протести. Второто е съдържанието на избирателните списъци и надеждната работа на комисиите. Вероятно е разликите, с които се определят победителите да бъдат малки, (малък на брой действителни гласове), което ще ожесточи състезанието. Ефективността на „гласонабирателните“ схеми ще бъде решаваща за резултата в много от районите, което в средносрочен план ще ерозира устоите на демокрацията. Всички „местни фактори“, от лихварите в махалите, до значимите за района работодатели, ще бъдат в състояние да влияят самостоятелно и независимо в полза на постигането на определен резултат.

Много по-често ще се налага провеждането на междинни избори, особено ако се запази сегашната формула на разделение на изпълнителната от законодателната власт, при която народните представители не могат да бъдат министри.

Гласовете подадени извън страната би трябвало да бъдат оползотворени в няколко едномандатни района, а определянето на границите на тези райони е особено сложна задача, която няма очевидно решение.

Какъв ще е ефекта, ако се въведе такова гласуване?

Подобно гласуване ще даде решаващо предимство на големите партии със силни местни структури. Те ще получат допълнителен брой народни представители или „мажоритарен бонус“. В днешната партийна структура това са партиите ГЕРБ и ДПС. И тъй като влиянието на ДПС е ограничено до определен брой общини, големият „печеливш“ ще е партията ГЕРБ. С подкрепата на 33%-35% от подалите действителен глас, ГЕРБ ще формира парламентарна група от повече от 150 народни представители. Кандидатите на БСП ще са в състояние да постигнат мнозинство на втори тур в няколко района, например Самоков или Троян, в които са избрани кметове номинирани или подкрепени от левицата.

Кандидати на други партии, биха могли да бъдат избрани по силата на изключението от общото правило.